

УДК 340.12

Юлія Корнелюк

Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
асистент кафедри теорії, історії та філософії права
<https://orcid.org/0000-0001-7569-1684>
yu.korneliuk@i.ua

Тетяна Кратко

Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
студентка
kratkotanya0205@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

<http://doi.org/10.23939/law2020.28.069>

© Корнелюк Ю., Кратко Т., 2020

У статті проводиться аналіз англо-американської правової системи. Розглядається теоретична і практична значущість наукового аналізу правових систем, зокрема англо-американської. Досліджується роль правових систем, їхня класифікація, основні риси сучасної англо-американської правової сім'ї, визначаються основні її проблеми. Класифікація правових систем на національні й наднаціональні має за мету розкрити природу цього утворення, не замкненого в межах однієї держави. На правовій карті сучасного світу необхідно розрізняти правові системи національні (до складу яких можуть входити субнаціональні) й наднаціональні (міжнародні й релігійні), що існують, конкурують між собою й дотримуються міжнародного правопорядку. Причини різноманітності правових систем полягають перш за все в тому, що на їхню форму та зміст впливають безпосередньо історичні традиції, умови виникнення і становлення конкретної держави і права, а також специфіка їхньої еволюції. Правові системи можуть виникати під дією одних історичних чинників, а вже трансформуватися під впливом інших, що вплинули на хід їх розвитку й функціонування. Також аналізується та порівнюється англо-американська правова сім'я з іншими правовими сім'ями, визначаються її переваги та недоліки. Дослідницький інтерес учених-правників до проблеми групування національних правових систем у сім'ї відповідно до їхніх спільних характеристик був одним із вагомих факторів виникнення порівняльного правознавства (на макрорівні) як такого. Еволюція правничої компаративістики впродовж ХХ-го сторіччя, збагачення порівняльноправової доктрини даними практики, виникнення нових правових систем, їхня активна багатоаспектна взаємодія, взаємне зближення та віддалення, здійснення активних уніфікаційних заходів тощо завжди корелювали зі способом постановки проблеми класифікації правових систем та рівнем наукової обґрунтованості підходів до її розв'язання. У цьому контексті результати класифікації мають не тільки пізнавально-дидактичну цінність, адже поглиблюють, збагачують уявлення про правову «мапу» світу, про генетичну спорідненість та, навпаки, несхожість певних правових систем, їх

взаємозв'язок та взаємовплив тощо, але й практичну, оскільки опосередковують будь-який системний процес зближення правових систем, сприяючи уніфікації законодавства, уможливаючи здійснення прогностичних оцінок щодо доцільності та ефективності рецепції того чи іншого правового засобу.

Ключові слова: правова сім'я, англо-американська правова сім'я, романо-германська правова сім'я, «правосімейний» підхід, класифікація.

Постановка проблеми. Право і держава нерозривно взаємопов'язані, але кожна країна буде свою правову систему, беручи до уваги свої індивідуальні особливості історичного розвитку. Тому сучасні правові системи різних держав відрізняються одна від одної і мають свої характерні риси. У той же час, незважаючи на подібну багатоманітність права різних держав, простежується низка спільних рис і певний технічний, політичний та культурний взаємозв'язок. Аналіз цих спільних рис та взаємозв'язків дає можливість розподілити право різних країн на кілька великих груп, які і називаються правовими сім'ями (типами).

Англо-американська правова сім'я є однією з найпоширеніших та найстаріших правових сімей світу. В англо-американській правовій сім'ї треба розрізняти дві групи: групу англійського права і групу, що утворює право США. Правова карта сучасного світу є доволі складним неоднорідним утворенням. Вона відображає місцерозташування й особливості національних правових систем, характеризується високим рівнем динамічності, демонструючи основні політико-правові зміни (утворення нових національних правових систем, вплив інтеграційних процесів тощо). Спрощеним є підхід, коли її визначають лише як сукупність національних правових систем, тобто систем усіх існуючих держав [1, с. 53]

Аналіз дослідження проблеми. Наука юридичної компаративістики, теорії держави і права та інші акцентують значну увагу на вивченні правових систем світу. Це не випадково, оскільки саме правові системи є основою правової культури, без їх вивчення залишаться незрозумілими минуле, сучасний стан та подальші перспективи розвитку і окремих національних правових систем, і права у світовому масштабі. Серед науковців, які досліджували цю проблематику, можна зазначити Р. Давида, К. Цвайгерта, Г. Кьотца, А. Саїдова, М. Владимирського-Буданова, Б. Кістяківського, Л. Луця, С. Алексеєва, М. Марченка та інших [2, с. 46].

Метою статті є дослідження англо-американської правової сім'ї, аналіз сучасних країн, які належать до англо-американської правової сім'ї та осмислення природи поняття правових сімей.

Виклад основного матеріалу. Питаннями правових сімей та їхньої класифікації займаються багато вітчизняних і зарубіжних науковців. До сьогодні це питання є актуальним та потребує детального вивчення. Його актуальність визначається не лише науковими, а й пізнавальними причинами, необхідністю уніфікації діючого законодавства певної правової системи, визначення взаємозв'язку і взаємозалежностей певної правової системи, порівняння правових систем тощо.

Поняття «правова сім'я» є теоретико-синтетичним утворенням. Д. В. Лук'янов зазначає, що «правосімейний» підхід (the legal families approach), який іноді звинувачують в суто західному характері, а тому – в упередженості, спрямований на пошук відповіді на одне базове питання: чи може вся значна кількість правових систем світу бути поділена на декілька великих систем (сфер, сімей, груп)? І якщо раніше порівняльне правознавство виходило із розуміння правових систем, як правових систем держав із суто з формального погляду, то сьогодні утверджується ширша їх характеристика, що включає до змісту правової системи не тільки правові норми й інститути, судові прецеденти й доктрини, але також і елементи соціальних відносин, історичні фактори, ідеологію, культуру і традиції. Карташов визначає правову систему як «єдиний комплекс органічно пов'язаних і

таких, що взаємодіють між собою правових явищ (права, правосвідомості, юридичної практики тощо), за допомогою якого здійснюється цілеспрямований вплив на поведінку людей, їх колективів і організацій, а також юридичне забезпечення різноманітних сфер суспільного життя. Поняття «правова сім'я» не тільки сприяє формуванню загального уявлення про право, але й допомагає у вивченні окремих правових систем. Поняття «правова сім'я», під якою розуміють певну сукупність правових систем, об'єднаних спільністю найбільш важливих рис, що вказують на суттєву схожість цих систем, має суттєве значення для порівняльного правознавства. Так, використання цього поняття полегшує порівняльно-правові дослідження, сприяє «досягненню розуміння світової панорами правових систем», дозволяє «намалювати глобальну мапу права». У той же час, є очевидним той факт, що жодна класифікація не може бути єдино правильною, оскільки будь-яке групування правових систем здійснюється у певному методологічному контексті, з орієнтацією на конкретні дослідницькі цілі. Головна складність класифікацій правових систем, на підставі яких можна було б виокремити правові сім'ї, полягає у знаходженні належного критерію для такої класифікації. І західній, і вітчизняній науці порівняльного правознавства відомі спроби проведення класифікацій правових систем як на підставі лише одного або декількох близьких критеріїв, так і шляхом використання відразу цілої низки різноманітних підстав для порівняння правових систем між собою [3, с. 238].

Г. О. Саміло розуміє під правовою сім'єю сукупність національних правових систем, які мають спільні риси, що проявляються в єдності закономірностей розвитку та функціонування права, домінуванні певних джерел права та правових ідей, схожості правових категорій і понять [4, с. 46]. Ми погоджуємось з наведеним визначенням даного поняття.

М. В. Захарова визначає головний, на її думку, критерій класифікації – стиль правового мислення, тобто спосіб інтелектуальної діяльності у правовій сфері. Саме цей критерій і дозволив ученій виокремити чотири основних стилі правового мислення [5, с. 42–43]:

а) континентально-європейський, зорієнтований на зовнішній, як правило, законодавчий спосіб правоутворення;

б) англосаксонський – процес правоутворення, що перш за все має судовий, а не законодавчий характер;

в) традиційний, що ґрунтується на внутрішньосоціальному способі правоутворення;

г) релігійно-доктринальний, що являє собою процес релігійного одкровення, який репродукують на матеріальну площину або автори святих книг, або доктринери їх текстів.

Отже, багато вчених, вітчизняних та іноземних, дослідили різні підходи до поняття правової сім'ї. Але більшість з них все-таки зійшлись в тому, що під правовою сім'єю треба розуміти сукупність національних правових систем, які мають спільні риси. Вважаємо, що визначення даного терміну найширше відкрив Г. О. Саміло. Що стосується класифікацій, то їх також існує багато. Найпоширенішими та загальноновизнаними є класифікації таких вчених, як: Г. Соце-Алль (він запропонував виокремити правові сім'ї за національним критерієм. Це були: індоевропейська, семітська, монгольська правова сім'я та право нецивілізованих народів. До першої групи входили зокрема греко-римська, германська, слов'янська, англосаксонська, іранська правові системи); також цікавим є підхід, запропонований П. Гленом, який в основу класифікації поклав правову традицію. На цій підставі виокремлено звичаєво-правову, талмудичну правову традицію, традицію цивільного права, ісламську традицію, традицію загального права, індуську й азійську. Найбільшого поширення набули два головні напрями класифікації правових систем. Перший напрям розкрито у класифікації Р. Давида, а другий – у класифікації К. Цвайгерта.

Поряд з романо-германською, до найбільш впливових у світі треба віднести англо-американську сім'ю правових систем. До її складу входять такі держави, як Великобританія, США, Канада, Австралія, Північна Ірландія, Нова Зеландія та багато інших. Англо-американську правову сім'ю називають також англосаксонською або сім'єю загального права.

Головними рисами правових систем англосаксонського типу є [5]:

- наступність права;
- відсутність рецепції римського права. Відсутність рецепції римського права. Це, однак, не свідчить про те, що римське право взагалі не мало ніякого впливу на правові системи, які належать до англо-американської сім'ї. Такий вплив безумовно існує, але протягом усієї історії розвитку він був незначним і не стосувався засад загального права;
- розвиток загального права юристами-практиками;
- змагальна судова процедура;
- менш абстрактний характер норм, ніж у романо-германському праві. Це пояснюється тим, що більшість норм англосаксонського права створювалися під час розгляду судами реальних справ, і тому ці норми розраховані на вирішення конкретних суперечок, а не на встановлення загальних правил поведінки на майбутнє;
- важлива роль суду присяжних;
- виокремлення в англосаксонському праві прецедентного та статутного права. Прецедентне право традиційно визначається як право, що складається з норм і принципів, які створюються і застосовуються суддями в процесі винесення ними судових рішень;
- пріоритет судового прецеденту над іншими формами права;
- розподіл права на загальне право та право справедливості;
- відсутність строгої диференціації права за галузями;
- відсутність принципового значення поділу на приватне і публічне право. Ця особливість обумовлюється принципом верховенства права, згідно з яким усі є рівними перед правом, а держава виступає на правовому полі лише як один із суб'єктів права поряд із приватними особами. Тому як державі, яка повинна захищати публічний інтерес, так і окремим особам, які повинні мати можливість реалізовувати свої приватні інтереси, необхідно на рівних підставах доводити в суді свою правоту щоразу, коли вони звертаються за правосуддям. У зв'язку з цим, вважають англійські юристи, немає ніякого сенсу створювати самостійні галузі приватного та публічного права, які будуть по-різному захищати інтереси держави й інтереси окремої особи;
- превалювання процесуального права над матеріальним.

У системі загального права виокремлюють дві групи: англійська (правові системи Великої Британії, Ірландії, Канади, Австралії, Нової Зеландії, та інших держав Британської співдружності) та американська (правова система США та окремих штатів США). Англійське загальне право мало вирішальний вплив на розвиток правової системи США. Вона розвивалась на основі загального права, що виникло у Великій Британії ще у XIII ст. Зважаючи на те, що загальне право розвивалося юристами-практиками (а не вченими в університетах, як в країнах романо-германської правової сім'ї), йому притаманна певна стихійність, відсутність строгої логіки і структури в побудові. Головною особливістю є те, що прецедент є основним джерелом права, тобто норма права створюється з конкретного рішення і є менш абстрактною. Прецедент має бути зразком, прикладом, як поводитися у подібній ситуації, якщо вона виникне знову.

Для позначення англо-американської правової сім'ї зазвичай на рівних підставах використовуються такі терміни:

- «сім'я англо-американського права», який підкреслює той факт, що саме англійське та американське право становлять основу двох самостійних груп і домінують у цій правовій сім'ї;
- «сім'я загального права», використання якого пояснюється тим, що в розвитку правових систем цієї правової сім'ї основна роль належить нормам, створеним судовою практикою (тобто загальному праву);
- «сім'я англосаксонського права», який демонструє те, що правові системи, які входять до цієї правової сім'ї, склалися під впливом систем і принципів англійського права; треба мати на

увазі, що цей термін, строго кажучи, стосується тільки найдавнішого періоду розвитку права Англії [6, с. 28].

Вважаємо, що цікавим прикладом країни англо-американської правової сім'ї є Ірландія. З давніх часів населення Ірландії жило за нормами власного звичаєвого права. Після її завоювання англійцями і після утворення самостійної Ірландської держави було покладено початок формуванню його незалежної правової системи.

О. Ф. Скакун у своїй праці виокремлює такі основні риси правової системи Ірландії [7, с. 571]:

1. Джерелами права є закон і судовий прецедент.

2. Визнається англійська доктрина судового прецеденту, відповідно до якої рішення вищих судових інстанцій вважаються обов'язковими для них самих і нижчих судів.

3. Продовжують діяти судові прецеденти, які включають рішення вищих судів Ірландії, винесені до приєднання до Англії. Ці прецедентні норми входять в систему ірландського загального права і мають низку незначних відмінностей від англійського права в галузі регулювання земельних відносин і договорів.

4. У законодавстві зберігають своє значення акти, прийняті парламентом Ірландії до 1921 р. Вони, як правило, копіювалися парламентом Ірландії з законів Англії. Діють також акти парламенту Ірландії (Стормонтону), заснованого в 1929 р. і розпущеного в 1972 р.

5. Найважливіші галузі законодавства не кодифіковані, а парламентські акти мають характер консолідованих нормативних актів.

6. Активно розвивається система делегованого законодавства, що дозволяє уряду і міністерствам приймати постанови і накази з важливих питань суспільного життя.

Отже, зазнавши впливу англійського загального права, правова система Ірландії все-таки змогла зберегти свої специфічні риси, звичаї і традиції, що сформувалися протягом самостійного історичного розвитку.

Не менш цікавою є історично сформована правова система Шотландії. Право Шотландії істотно відрізняється від англійського права, хоча належить до англо-американської правової сім'ї. Воно виникло як самостійна правова система на основі практики шотландських судів, які використовували щодо місцевих умов багато норм римського права. Проте, як і англійське право, право Шотландії не є кодифікованим.

Джерелами шотландського права є закони, судові прецеденти, а також деякі праці шотландських юристів, які користуються особливим авторитетом. У Шотландії діють ті акти парламенту Великобританії, які або містять вказівку про те, що поширюються на її територію, або видані тільки для Шотландії. При цьому зберігають свою дію і багато актів, які були видані парламентом Шотландії, який існував до 1707 року.

Вчений О. Ф. Скакун зазначає, що прецедентне право Шотландії майже не відрізняється від англійського. Незначна відмінність полягає у тому, що розглянуті англійською Палатою лордів апеляції шотландських судів у цивільних справах є обов'язковими для судів Шотландії, тоді як рішення цієї Палати у справах англійських судів не обов'язкові для Шотландії. Аналогічні прецедентні норми в Шотландії і Англії мають «переконуючу силу» для подальших судових рішень цих регіонів [8, с. 569–570].

Для Англії, Канади, Австралії та Нової Зеландії є характерним взаємовплив та взаємопроникнення їх джерел права, можливість використання окремих джерел права цих країн у межах національних правових систем інших.

Канада входить до групи американського (позаєвропейського) загального права, яка формувалася під впливом системи англійського загального права. Вона сприйняла основний принцип цієї системи: рішення судів вищого рівня набувають сили судового прецеденту. Джерелом права у

Канаді вважають законодавчі норми, що видаються парламентом, та норми «права справедливості», які були створені ще за рішеннями Суду канцлера в Лондоні у XV–XIX ст.

Оскільки Канада є федеративною державою, законодавчі повноваження в ній поділені між парламентом (регулювання економіки, торгівлі, мореплавання, грошові обігу і банків, патентів і авторського права, кримінального права і процесу та інше) і законодавчими зборами провінцій (податки, освіта, виховання та ін). Канада, як і Англія, не має єдиної кодифікованої конституції. Конституцію Канади замінюють конституційні акти: Квебекський закон 1774 р., Конституційний закон 1791 р., Закон про об'єднання Канади 1840 р., Закон про Британську Північну Америку 1867 р., Конституційний закон 1982 р. Кодифікація цивільного і торгового права проводиться лише в провінції Квебек, яка розвивалася під впливом французького законодавства. Чинний Цивільний кодекс Квебеку, що підтверджує культурну і правову самобутність провінції, цілком набрав сили в 1992 р. Він розроблявся з початку 1960-х років, приймався розділами (наприклад, другий розділ про сімейне право введений у дію в 1981 р.). Поряд із голландським цивільним кодексом він є одним із найдосконаліших за структурою. Квебекський Цивільний кодекс 1866 р. в основному відтворив структуру Цивільного кодексу Франції 1804 р. [5].

Отже, Канада входить до американського загального права, що формувалося під впливом системи англійського загального права. Джерелами права є закон, який видається канадським парламентом, норма права справедливості, прецедентна норма англійського загального права. У 1982 році Канада одержала можливість самостійно видавати закони.

Висновки. Отже, правова система – це система всіх специфічних юридичних явищ, характерних для певної держави чи групи держав. Правова система складається з: різноманітних правових актів, тобто юридичних норм з їхніми зовнішніми джерелами, об'єктивованих актів тлумачення і застосування цих норм, та діяльності відповідних суб'єктів зі створення таких актів; різноманітних видів та проявів правосвідомості; стану законності та його деформації, тобто актів правомірної та неправомірної поведінки.

Англо-американська правова сім'я як система загального права (common law) являє собою сукупність національних правових систем, які мають загальні риси, що проявляються у єдності закономірностей і тенденцій на основі норми, сформульованої суддями у судовому прецеденті, який є основним джерелом (формою) права, у поділі права на загальне право і право справедливості, у превалюванні процесуального права над матеріальним. Англо-американська правова сім'я, що сформувалася багато років тому в Англії, є найбільш розповсюдженою у світі. Від інших правових сімей вона відрізняється тим, що як основне джерело права в ній визнається судовий прецедент. Для цієї правової сім'ї характерний поділ права на загальне право та право справедливості. Поряд з англійським правом у англосаксонській правовій сім'ї особливо виділяється також американське право – правова система США. Вона почала формуватися ще в XVII–XVIII ст. в умовах світового колоніалізму і зберегла свої первинні особливості до цього часу. Особливий вплив на процес становлення і формування правової системи США справило англійське право [8, с. 98].

Отже, підсумовуючи можна сказати, що англо-американська правова сім'я об'єднує правові системи Великої Британії та інших країн (таких як: Великобританія, США, Канада, Австралія, Північна Ірландія, Нова Зеландія). В її основу покладено англійське право. А країни, які входять до англо-американської правової сім'ї, мають свої особливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хаустова М. (2014). Проблеми класифікації правових систем. Вісник Національної академії правових наук України. № 2. С. 53–65.
2. Колодяжна В. В. (2013). Історія формування та сучасний стан Романо-Германської правової сім'ї. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.

серія юридична. Вип. 1. С. 46–53. 3. Лук'янов Д. В. (2013). Поняття «правова сім'я» в порівняльно-правових дослідженнях: методологічне значення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. Вип. 6-1 (2). С. 238–241. 4. Саміло Г. О. (2015). Змішані правові системи: проблеми класифікації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Вип. 33, т. 1. С. 46–49. 5. Захарова М. В. (2013). Сравнительное правоведение: вопросы теории и практики : монография. М. : Проспект, 160 с. 6. Ткаченко В. Д. (2003). Порівняльне правознавство: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право. 274 с. 7. Скакун О. Ф. (2001). Теорія держави і права : підручник. Пер. з рос. Харків: Консум. 656 с. 8. Власюк О. С. (2016). Сучасні риси англо-американської правової сім'ї. Інноваційний ресурс соціально-економічного прогресу України. Збірник доповідей 83-ї наукової конференції студентів КНЕУ 25–27 квітня 2016 р. Київ. С. 96–98.

REFERENCES

1. Хаустова М. (2014). **Problemy klasyfikatsii pravovykh system.** [Problems of classification of legal systems]. *Visnyk Nacional'noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*. No. 2. S. 53–65. [in Ukrainian]. 2. Kolodyazhna V. V. (2013). **Istoriia formuvannia ta suchasnyi stan Romano-Hermanskoï pravovoi simi.** [History of formation and current state of the Romano-Germanic legal family]. *Naukovyĭ visnyk L'viv's'kogo derzhavnogo universytetu vnutrishnix sprav. seriya yurydychna.* Vyp. 1. S. 46–53. [in Ukrainian]. 3. Luk'yanov D. V. (2013). **Poniattia «pravova simia» v porivnialno-pravovykh doslidzhenniakh: metodolohichne znachennia.** [The concept of «legal family» in comparative law research: methodological significance]. *Naukovyĭ visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Yury'sprudenciya.* Vy'p. 6-1 (2). S. 238–241. [in Ukrainian]. 4. Samilo G. O. (2015). **Zmishani pravovi systemy: problemy klasyfikatsii.** [Mixed legal systems: problems of classification]. *Naukovyĭ visnyk Uzghorod's'kogo nacional'nogo universytetu. Seriya Pravo.* Vyp. 33, t. 1. S. 46–49. [in Ukrainian]. 5. Zaxarova M. V. (2013). **Sravnny'tel'noe pravovedeny'e: voprosy teory'y' y' prakty'ky' :** [Comparative jurisprudence: theory and practice]. М.: Проспект, 160 с. [in Russian]. 6. Tkachenko V. D. (2003). **Porivnyal'ne pravoznavstvo:** [Comparative jurisprudence] **yury'd.** М-во osvity i nauky Ukrainy, Nacz. yury'd. akad. Ukrainy im. Yaroslava Mudrogo; za red. Xarkiv: Pravo. 274 s. [in Ukrainian]. 7. Skakun O. F. (2001). **Teoriya derzhavy i prava:** [Theory of state and law] Per. z ros. Xarkiv: Konsum, 656 s. [in Ukrainian]. 8. Vlasyuk O. S. (2016). **Suchasni rysy anhlo-amerykanskoï pravovoi simi. Innovatsiinyi resurs sotsialno-ekonomichnoho prohresu Ukrainy.** [Modern features of the Anglo-American legal family]. *Innovacijnyĭ resurs social'no-ekonomichnogo progresu Ukrainy. Zbirnyk dopovidej 83-yi naukovoyi konferenciyi studentiv KNEU 25–27 kvitnya 2016 r.* Ky'yiv, S. 96–98. [in Ukrainian].

Дата надходження 26.08.2020 р.

Yuliia Korneliuk

Assistant of the Department
of Theory and Philosophy of Law
Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University

Tetiana Kratko

Student of Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University

FEATURES OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ENGLISH-AMERICAN LEGAL SYSTEM

Summary. The article analyzes the Anglo-American legal system. The theoretical and practical significance of the scientific analysis of legal systems, in particular the Anglo-American one, is analyzed. The role of legal systems, their classification, the main features of the modern Anglo-American legal family are studied, its main problems are determined. The classification of legal systems into national

and supranational aims to reveal the nature of this entity, which is not closed within one state. On the legal map of the modern world, it is necessary to distinguish between legal systems of national (which may include subnational) and supranational (international and religious), which exist, compete with each other and adhere to international law. The reasons for the diversity of legal systems are primarily that their form and content are directly influenced by historical traditions, the conditions of origin and formation of a particular state and law, as well as the specifics of their evolution. Legal systems can arise under the influence of some historical factors, and already be transformed under the influence of others that influenced the course of their development and functioning. The Anglo-American legal family is also analyzed and compared with other legal families, its advantages and disadvantages are determined. The research interest of legal scholars in the problem of grouping national legal systems in the family according to their common characteristics was one of the important factors in the emergence of comparative law (at the macro level) as such. The evolution of legal comparative studies during the twentieth century, the enrichment of comparative law doctrine with practice, the emergence of new legal systems, their active multifaceted interaction, mutual convergence and divergence, the implementation of active unification measures, etc. have always correlated with the problem of classification of legal systems. its solution. In this context, the results of classification have not only cognitive and didactic value, because they deepen, enrich the idea of the legal «map» of the world, genetic kinship and, conversely, the dissimilarity of certain legal systems, their relationship and interaction, etc., but also practical because mediate any systemic process of convergence of legal systems, promoting the unification of legislation, enabling the implementation of prognostic assessments of the feasibility and effectiveness of the reception of a remedy.

Key words: legal family, Anglo-American legal family, Romano-German legal family, the legal families approach, classification.